

V posledných dvoch rokoch stal sa v mladej českej poézii, ktorá debutovala sympaticky *Seifertovým* Městem v slzách, *Wolkerovou* Těžkou hodinou, knihami *Hořejšího a Horu*, dôkladný zvrat. S vervou proklamované manifesty o proletárskej poézii, kde išlo iste o úmysel dobrý a úprimný, pre určitú časť poetov chytro zostareli. Len *Wolker*, ktorému bolo proletárske umenie záležitosťou srdca, vytvoril naozaj dielo, v ktorom nejde o ľahký žvast, ale kde hovorí srdce — srdce celkom robotnícke, proletárske. Taktiež *Hora*, *Vančura* a *Hořejší*. Inakšie *Seifert* a *Nezval*, ktorí so svojim vodcom *K. Teigom* z odporu k civilizácii a ospevovania revolúcie (*Seifert*) dostali sa k priamemu protikladu: inšpiruje ich pohoda krásy cirkusov, barov, kaviarní, ľahkých nuancií pasívnej skutočnosti zmyslovej. Chcú sa venovať *čistej poézii*, ich Múza nevie nič o všednom dni, je to láskavá a usmievať Múza nedele, barov, klaunských atrakcií, nezmyslov. *K. Teige* označil toto úsilie *Devětsilu* ako *poetizmus*. (HOST III, č. 9—10) Kniha *Nezvalova* je prvým konkrétnym dokladom tohoto úsilia o čistú krásu.)

Splsnivým kritikom, ktorým nie je krása vedľa výtvorov z Akadémie vied a umenia, je táto kniha päťou medzi oči, estetom skytá najvyššie orgie krásy. Isté je: *Pantomima* nie je kniha každodenná svojou náplňou absolútnej modernej krásy.

* Nová kniha poézie Víta Nezvala, vydaná nákladom Študentského kníhku. a nakl. v Prahe. Úprava: Štyrský a Teige. Cena: 36 Kč.

Nezval, tento mladý boh plný radosti a smiechu (je v ňom skutočne niečo anticky, homéricky božské), je podarený huncút. Mení sa ako kaleidoskop a ani v tom najkratšom momente nie je ani približne definovateľný. Je klaunom svojho srdca, smädného po kráse, je bláznom, skákajúcim cez priepasti nemožností, ktorý podniká lyrické dobrodružstvo za lyrickým dobrodružstvom s podivuhodnými možnosťami, danými len veľkým básnikom. Básnik vidí všetko, ale nepoučuje nikoho (*Cocteau*).

Nezval je básnik *momentu*, čerstvej bezprostrednej krásy, ktorá mu prebieha ani elektrická vlna svalstvom, očami, srdcom. Tára, tára a tára, blúdi svojim krásnym svetom plným cyklistov, klaunov, komediantov a žien, ide ako bez cieľa, blázon-relativista, ktorý sa podobá susedovi zo svojej anekdoty, ktorý neverí ani v boha, ani v súcnosť duše, ani v absolútne nič, ale ktorý verí, že 13 je nešťastné číslo!

Každá *Nezvalova* báseň je preplnená krásou. Oplýva bohatstvom fantázie a prepychom formy. Každá báseň je krásny, pestrý a zázračný vták, papagáj na motocykle, smiešny a prefíkaný; vec ako voňavé mydlo, permutový nožík či aeroplán. Niečo, čo bezprostredne pijete a cítite — *fyziolgicky cítite*. Keď čítate *Pantomimu*, tu sa všetko chveje, vibruje a svetielkuje zmyslovým životom. Rozum? V hlave mu hučí 30 budíčkov, jeho srdce horúčkovite pije z krás sveta, ktoré nachytali antény jeho citlivých zmyslov. Myšlienka? Tá znásilňuje krásu. Patrí do filozofie. Poézia nech je beztématická. *Nezval* ani trocha nemyslí; jeho slová prestali byť logickými, aby sa mohli stať magickými.

Áno: *Nezvalova* báseň nie je (ako povedal *K. Teige*) parazitom skutočnosti, ale je sebestačná a autonómna; toto umenie je, musí sa priznať, *pretváraním* zmyslovej skutočnosti a nie predstavovaním, a síce par excellence, ono neimituje, ale vždy tvorí.

Popudy, infikujúce *Nezvalovu* fantáziu, sú čiste fyziologického pôvodu. A jeho báseň dojíma zasa len senzibilitu, nie intelekt. Je to hra predstáv voľných asociácií, ktorá predpokladá duševnú pružnosť, klaunizmus.

To nie je inteligencia rozumu, ale inteligencia zmyslov, srdca.

Obsah? Harlekýni, nedeľné odpoľudnia, cyklisti, piloti, bratia Fratellini, námorníci, rádiotelegrafisti, exoti, klauni, akrobati, títo moderní hrdinovia civilizácie 20. storočia, bludní rytieri so smiechom na líci a smútkom v srdci. Je to romantika, avšak prečistená od temna stredovekých cigánov, táborových ohňov lupičských, od šerosvitu lúpežníckych úmyslov, zrúcanín, je to romantika s novým mysticizmom, avšak celkom samozrejmým a pozemským, kotviacim v rozkošných nezmysloch.

Poézii Vítězslava Nezvala chýba však akákoľvek široko založená životná podstata. *Je to výsek, ten krajší, a preto málo hovoriaci.* Povedal som, že Nezval pretvára zmyslovú skutočnosť; áno, ale treba dodať, že *nie* celú, v celej jej šírke, trojrozmiernej a najskutočnejšej, ako ju vidíme a žijeme v 7 dňoch týždňa. Je to *poézia nedele*, ktorá nevie nič o uplynulých šiestich lopotných dňoch.

Nekričíme a nevoláme, nevydávame manifesty, aby sa stoj čo stoj veršovalo proletársky, nechceme, aby to, čo sa tvorí v umení, bolo len a len agitačnou, tendenčnou poéziou, hoci aj tej je dnes treba; vieme, že táto úmyselná snaha často končí násilným rýmovaním na rudý-chudý medzi črepami insignií a rekvizít à la: neviestka, proletár, barikády, bieda, revolúcia. Je treba *tvorby* a úprimných sŕdc. Je treba zžiť sa s dnešnou skutočnosťou. Je možné, aby básnik, rezonančná doska, ostal nedotknutý dnešnými sociálnymi bojmi, všedným dňom práce, boja a biedy? Nezval sa však nedá zahlušiť krikom z frontu práce a triednej vojny, ale *kludne* mieša ďalej svoje koktaily.

A to je *anarchizmus*.

Nič — len *poézia*, jemná a prelietavá. Básnivosť, poetizmus. Silný lyrizmus, základný tón známy z otca modernej poézie *Apollinaire*, potom *Blaise Cendrars* a z iných Francúzov. Známy aj z *Kassáka*. Čudné vyznievanie vecí a lyrické chápanie sveta. Kým je Kassák zaťažovaný faktami, vážnejší a hut-

nejší — Nezvalova poézia je *lahká ako pena, vzdušná ako flór, prelietavá ako motýľ*. Je silne osobitá. Samá fantázia.

Stačí to?

Nám je *Pantomima* anarchizmom a anachronizmom, ak chápeme *umenie v jeho sociálnej funkcii hlbšie a hlbšie*.

(Dav I, č. 1, str. 32—33, zima 1924)